

Asia: D6L56D3-22

Kansallinen raportti - YK:n ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallisen määräaikaistarkastelun (UPR) neljäs tarkastelukierros

Lausunnonantajan lausunto

1. Miten edellisen UPR-tarkastelun suositusten täytäntöönpano on onnistunut ja mitä täytäntöönpanotoimia olisi hyvä raportissa tuoda esille?

(Kohta 100) Itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan ILO:n yleissopimuksen nro 169 ratifiointi on raporttiluonnoksen mukaan sidottu vireillä olevaan saamelaiskäräjälain uudistamiseen. Tämä lainvalmistelutyö on kuitenkin kovasti viivästynyt. Hallituksen esitystä lain uudistamisesta ei ole annettu, eikä edes lakiluonnos ole ollut vielä lausuntokierroksella. Seuraavat eduskuntavaalit pidetään keväällä 2023, joten nyt näyttää siltä, ettei kyseistä lakihanketta välttämättä saada hyväksytyä eduskunnassa kuluvan vaalikauden aikana. Joka tapauksessa on ilmeistä, ettei ILO:n yleissopimuksen 169 ratifiointi tule tapahtumaan tällä vaalikaudella, vaan se lykkääntyy taas kerran hamaan tulevaisuuteen.

(Kohta 103) Kohdassa viitataan saamelaisten totuus- ja sovintoprosessiin ja sen tavoitteisiin. Siinä on jäänyt mainitsematta, että mandaatin mukaan komission on sisällytettävä loppuraporttiinsa toimenpide-ehdotuksia muun ohessa saamelaisten oikeuksien toteutumisen edistämiseksi.

2. Mitkä ovat sellaisia yleisempiä ihmisoikeuksiin liittyviä teemoja, joissa Suomi on onnistunut tai jotka kaipaavat lisähuomiota?

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan hallitus edistää saamelaisten kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista ottaen huomioon kansainväliset sopimukset. Viimeisimmät selvitykset osoittavat yksiselitteisesti, että saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen riittävässä saatavuudessa on edelleen suuria ongelmia. Viime vuonna hyväksytyyn sote-uudistuksen yhteydessä Suomen valtiolla oli erinomainen mahdollisuus edistää saamelaisten kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien tosiasiallista toteutumista sosiaali- ja terveydenhuollossa kehittämällä tätä sektoria koskevaa lainsäädäntöä. Niin ei kuitenkaan tehty, joten tilanne pysyy entisellään. SámiSoster ry pitää tärkeänä, että Suomen valtio tehostaa toimenpiteitään saamelaisten kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien toteuttamiseksi yhteiskunnan eri sektoreilla.

3. Vapaamuotoiset kommentitne (esimerkiksi raporttiluonnoksesta)

(Kohta 28) Kohdassa todetaan, että saamelaiskäräjät on ja tulee olemaan mukana ILO:n yleissopimuksen 169 ratifiointiin liittyvässä prosessissa. SámiSoster ry huomauttaa, että tähän prosessiin ovat osallistuneet myös monet muut saamelaistahot, erityisesti eri alojen saamelaisjärjestöt. Yhdistys korostaa yleisemminkin, että saamelaisten perus- ja ihmisoikeuksien kuten itsemääräämisoikeuden toteuttamisen edistämiseen osallistuvat muutkin saamelaistahot kuin yksin saamelaiskäräjät.

Aikio Pekka
SámiSoster ry

Guttorm Juha
SámiSoster ry